

Woźniak, Waldemar

"Criminological perspectives", red. John Muncie, Eugene McLaughlin, Mary Langan, London-Thousand Oaks-New Delhi 2000 : [recenzja]

Studia Teologiczne 21, 466-468

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Objętość tych rozdziałów jest niewielka: kilka, kilkanaście stron; zawierają jednak wskazania, które można nazwać *manifestem sztuki*, a W. Wencel nazwał je przepisami na arcydzieło.

Medytacje nad nimi raczej nie zubożą, przeciwnie – ubogacą.

Ks. Czesław Gładczuk

John Muncie, Eugene McLaughlin, Mary Langan (red.), *Criminological perspectives*, Sage Publications – The Open University, London – Thousand Oaks – New Delhi 2000, ss. 530.

Recenzowaną pracę polecam m. in. teologom – to oni są przede wszystkim czytelnikami niniejszych „Studiów Teologicznych”. Po przeczytaniu „Criminological perspectives” można już mieć ogólne wyobrażenie o kryminologii jako nauce, co może okazać się służeńbne dla teologów, gdyż oni, tak samo jak kryminologowie, często wypowiadają się o problematyce szeroko pojętego „dobra” i „zła” – oczywiście w perspektywie zasadniczo odmiennej.

Pierwsze wydanie prezentowanej książki ukazało się w 1996 r.; od tego roku doczekała się ona pięciu wydań; jej cele to dostarczenie przede wszystkim studentom tekstów wprowadzających do eklektycznej natury wiedzy kryminologicznej i skłonienie ich do krytycznej oceny tejże wiedzy.

Pracę tę stanowi 46 bardzo ciekawych artykułów (rozdziałów), składających się na pięć części.

Część pierwsza (rozdz. 1-8) stara się ukazać pochodzenie kryminologii; znajdujemy tutaj klasyczną interpretację funkcji prawa, pozytywistyczne pytania o przyczyny przestępczości, marksistowską i anarchistyczną krytykę problemu przestępstwa, prawa, państwa i porządku społecznego.

Część druga (rozdz. 9-17) koncentruje się na historycznym podejściu kryminologii do zagadnienia przyczyn przestępczości. W części tej znajdujemy dyskusję na temat różnorodnych czynników warunkujących przestępczość, takich jak: genetyka, osobowość, dezorganizacja społeczna, wzory konsumpcji, patologie (niziny) społeczne, utrata moralności, atrakcyjność zła. W owej dyskusji odnajdujemy podejście pozytywistyczne, neoklasycystyczne, lewicowe, a także feministyczną krytykę tradycyjnej wizji przestępczości kobiet.

Część trzecia (rozdz. 18-26) ukazuje różnorodną ocenę zachowań kryminalnych i ich karania. Porządek społeczny, kryminalizacja, władza

oraz możliwości państwa i „silnych” grup społecznych do nałożenia praw na innych – to podstawowe pojęcia i kwestie tychże rozdziałów.

Część czwarta (rozdz. 27-33) dotyczy racjonalności systemów kontroli przestępczości, takich jak – odstraszenie, miejsca odosobnienia, rehabilitacja, prewencja. Część ta zawiera również krytykę istniejących systemów prawnych przez lewicowych realistów czy abolicjonistów.

W części piątej (rozdz. 34-39) została poruszona m. in. kwestia – w jaki sposób alternatywne i nieformalne systemy, oparte np. na wstydzie, mogą zaoferować bardziej stosowne i mniej represyjne sposoby kontroli społecznej.

Część szósta (rozdz. 40-46) zawiera wiele pytań dotyczących przyszłości kryminologii i jej potencjału rozwoju teoretycznego. Niektóre z wizji przynoszą nowe spojrzenie, inne są nową wersją tradycyjnych ujęć; wszystkie podkreślają dotychczasowe błędy kryminologii oraz jej wielotorowość. Niepewność i eklektyzm prognoz biorą się z problematycznej i sprzecznej natury pojęć – przestępstwa, prawa i sprawiedliwości. W tej części ukazane zostały kontrowersje i debaty, które ukonstytuowały krytyczną kryminologię w latach osiemdziesiątych i wczesnych dziewięćdziesiątych XX wieku. Od kiedy krytyczna kryminologia próbowała zdekonstruować tradycyjną, sama przechodzi kryzys. Jock Young (s. 442-452) uważa, że lewica winna stworzyć rygorystyczną teorię kryminologiczną, która efektywnie będzie mogła być wcielona w życie. Maureen Cain (s. 466-474) apeluje o przekroczenie tradycyjnego myślenia i mówienie w większym stopniu o kobietach w ogóle niż o przestępczości kobiet. Pat Carlen (s. 475-483) krytykuje lewicowy realizm za jego pozytywistyczny i deterministyczny trend. Jest jednak nieco uprzedzona do wizji Smart (s. 453-465) czy Cain; uznaje je za pełne separatyizmu, teoretyczne i stawiające płęć w centrum; w sumie sugeruje, iż widzi możliwość, również przez feministki, kontynuowania kryminologii tradycyjnej. Alan Hunt (s. 484-488) wierzy, iż istnieje ważna potrzeba krytycznej kryminologii jako odpowiedzi na postmodernistyczne teoryzowanie. Stanley Cohen (s. 489-507) zauważa m. in., że lewicowi realisci poświęcają dużo czasu na refleksję o przestępczości, nie zajmując się natomiast przestępstwami popełnianymi przez państwo (chodzi tutaj np. o zbrodnie popełniane na ludności w imieniu państwa).

W latach sześćdziesiątych i wczesnych siedemdziesiątych XX wieku wydawało się, że koniec kryminologii jest bliski. Zgodnie z powszechnym poglądem cała wiedza kryminologiczna była błędna. Pokolenie „młodych radykałów” informowało nas, że powinniśmy zająć się rozwojem teorii społecznych, politycznych i prawnych, a nie dowodami kryminologicznymi. Jednak w latach dziewięćdziesiątych, pomi-

mo podejmowanych prób dekonstrukcji, kryminologia na nowo stała się widoczna, rozwinęły się jej nowe dziedziny. Obecnie oferuje się nam duży wybór publikacji kryminologicznych. Niektóre prace wykraczają poza kryminologię, inne artykułują potrzebę wielkiej odnowy kryminologii i wytyczenia nowych jej granic. Podjęta próba dekonstrukcji kryminologii, zaowocowała jej rekonstrukcją.

Moim zdaniem dla teologów, zwłaszcza tych uprawiających teologię moralną czy pastoralną, szczególnie pożyteczne mogą okazać się następujące artykuły (rozdziały):

- Adolphe Quetelet, *Of the development of the propensity to crime* (O rozwoju skłonności do przestępstwa), s. 14-28;
- Willem Bongers, *Criminality and economic conditions* (Przestępczość i warunki ekonomiczne), s. 40-46;
- Simon Field, *Crime and consumption* (Przestępstwo i konsumpcja), s. 115-120;
- Jack Katz, *Seductions and repulsions of crime* (Pokusy i odraza do przestępstwa), s. 145-159.

Ks. Waldemar Woźniak, UKSW

Barbara Ogrodowska, *Zwyczaje, obrzędy i tradycje w Polsce, Mały słownik*, Warszawa 2000, ss. 311.

Książka pt.: „Zwyczaje, obrzędy i tradycje w Polsce” autorstwa p. Barbary Ogrodowskiej została wydana w 2000 roku przez wydawnictwo „Verbinum”. Pani B. Ogrodowska jest etnografem, starszym kustoszem w Państwowym Muzeum Etnograficznym w Warszawie, jest także autorką wielu bardzo interesujących artykułów specjalistycznych z zakresu muzealnictwa, obrzędowości, jak i plastyki obrzędowej, licznych scenariuszy wystaw muzealnych, przewodników i dobrze opracowanych katalogów. Jest ona także autorką wielu ciekawych książek dotyczących zwyczajów, obrzędów i tradycji w Polsce, m.in. „Wigilia polska”, „Radujcie się, weselcie – o polskich zwyczajach i obrzędach wielkanocnych”, „Święta polskie – tradycja i obyczaj”, „Kraęły stół” oraz „Boże Narodzenie w tradycji polskiej”.

Książka „Zwyczaje, obrzędy i tradycje w Polsce”, *Mały słownik* ukazuje w sposób bardzo ciekawy i prosty zjawiska dotyczące zwyczajów, obrzędów i tradycji występujących w całym roku kościelnym. Autorka przede wszystkim podkreśla w tej pozycji tradycje świąteczne, ponieważ one decydują o specyfice oraz odrębności kultury pol-